

Dr hab. Małgorzata Górnik-Durose  
Zakład Psychologii Zdrowia i Jakości Życia  
Instytut Psychologii  
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Recenzja aktywności naukowej, osiągnięcia naukowego oraz i innych osiągnięć  
dr Kamili Wojdyło  
w ramach postępowania habilitacyjnego  
prowadzonego przez Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk

1. Informacje wstępne o Habilitantce

Dr Kamila Wojdyło uzyskała tytuł zawodowy magistra psychologii w 2000 r. na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2005 r. na Wydziale Psychologii SWPS w Warszawie obroniła pracę doktorską pt. „*Pracoholizm. Niektóre wyznaczniki uporczywości działania*”, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Wiesława Łukaszewskiego. Habilitantka legitymuje się również certyfikatami psychoterapeuty poznawczo-behawioralnego, wydanymi przez Centrum Terapii Poznawczo-Behawioralnej CBT w Warszawie (2014) oraz European Association of Behavioral and Cognitive Therapies (2016 r., certyfikat europejski). Od 2014 r. jest adiunktem w Instytucie Psychologii PAN, równocześnie pracuje w Klinice Psychologiczno-Psychiatrycznej „Psychomedic” w Warszawie. W latach 2008 – 2014 była zatrudniona na stanowisku adiunkta w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego. Jej wcześniejsze doświadczenia zawodowe obejmują również pracę w Centrum Terapii Poznawczo-Behawioralnej CBT w Warszawie, w Sądzie Okręgowym w Gdańsku w charakterze biegłego sądowego oraz pracę w poradni psychologicznej w Guben w Niemczech.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Habilitantka zgłosiła cykl publikacji powiązanych tematycznie jako podlegające ocenie osiągnięcie naukowe. Na cykl ten składa się 10 artykułów opublikowanych w latach 2009 – 2017 w znaczących czasopismach polskich (*Polish Psychological Bulletin, Przegląd Psychologiczny, Roczniki Psychologiczne, Nauka, Studia Psychologiczne*) i międzynarodowych (*PLOS ONE*, IF=3,23/3,06; *Journal of Behavioral Addictions*, IF=2,49; *Basic and Applied Social Psychology*, IF=1,13). Sześć artykułów to prace współautorskie, w przypadku pięciu z nich Habilitantka jest

pierwszym autorem, a jej deklarowany udział to 60%-70%. W przypadku jednego ze współautorskich opracowań występuje jako drugi autor z deklarowanym udziałem 50%.

Artykuły, wskazane jako osiągnięcie naukowe, koncentrują się tematycznie wokół autorskiej konceptualizacji pracoholizmu w kategoriach uzależnienia behawioralnego (*work craving*) oraz prób wskazania niektórych patomechanizmów tegoż uzależnienia. W badaniach z prezentowanego cyklu Habilitantka bazuje na autorskim narzędziu do pomiaru uzależnienia od pracy (*Work Craving Scale*).

Chronologicznie pierwszy z artykułów, składających się na osiągnięcie naukowe [Wojdyło, K., Lewandowska-Walter, A. (2009). Kontrola działania u osób uzależnionych od pracy. *Przegląd Psychologiczny*, 52(4), 453–471], tkwi jeszcze w konceptualizacji i operacjonalizacji pracoholizmu jako zaburzenia obsesyjno-kompulsywnego, której krytyka stanowi punkt wyjścia do prezentacji własnego ujęcia. Już w tym artykule pojawiają się jednakże pomysły i idee, które są rozwijane w kolejnych pracach o charakterze teoretycznym i empirycznym. Przed wszystkim Autorki sięgają do koncepcji kontroli wolicjonalnej Juliusa Kuhla, która okaże się później wiodącą koncepcją dla wyjaśniania mechanizmów leżących u podłoża uzależnienia od pracy.

Drugi z wczesnych artykułów [Lewandowska-Walter, A., Wojdyło, K. (2011). Spostrzeganie ex post postaw rodziców przez osoby z tendencją do uzależniania się od pracy – *Studia Psychologiczne*, 49(2), 35–52] koncentruje się na analizie znaczenia postaw rodzicielskich dla kształtowania się uzależnienia od pracy. W mojej opinii badania zaprezentowane w tym artykule stosunkowo luźno wiążą się z głównym nurtem rozważań i badań ukierunkowanych na pokazanie pracoholizmu jako uzależnienia. Pomijam już niezbyt wyrafinowane założenia zaprezentowanych badań, sprowadzające się do poszukiwania związków korelacyjnych pomiędzy pracoholizmem, mierzonym kwestionariuszem WART-R, a postawami rodzicielskimi, ocenianymi retrospektywnie, z uwzględnieniem płci późnych adolescentów.

Artykułami, które można uznać za początek dojrzałych analiz pracoholizmu jako uzależnienia behawioralnego są dwa teksty z 2013 r. [Wojdyło, K. (2013b). Work craving – teoria uzależnienia od pracy. *Nauka*, 3, 87–97 oraz Wojdyło, K., Baumann, N., Buczny, J., Owens, G.; Kuhl, J., (2013). Work craving: A conceptualization and measurement. *Basic and Applied Social Psychology*, 35(6), 547–568]. Szczególnie artykuł anglojęzyczny w sposób pełny i przekonujący prezentuje koncepcję *work craving* oraz dostarcza empirycznych dowodów co do jej trafności. Przedstawia również dane na temat wartości psychometrycznej autorskiego narzędzia do badania uzależnienia od pracy.

Habilitantka, wychodząc od dogłębnych analiz wcześniejszych ujęć pracoholizmu i wskazując szereg niekonsekwencji i luk w konceptualizacji tego zjawiska, proponuje uzupełnienie obsesyjno-kompulsywnego trzonu pracoholizmu o dwa dodatkowe elementy –

hedonistyczny i poznawczy, odnoszące się do mechanizmów, leżących u jego podłoża. Włączenie tych dodatkowych elementów wynika z rozumienia uzależnienia jako takiego. Element hedonistyczny uwzględnia oczekiwanie pozytywnego wzmocnienia poczucia własnej wartości w wyniku zaangażowania się w pracę oraz oczekiwanie redukcji emocji negatywnych i symptomów odstawienia, element poznawczy odnosi się natomiast do tendencji do ustanawiania sobie nierealistycznych standardów dokonań oraz interpretowania naruszenia tych standardów jako niepowodzenia, co Habilitantka określa mianem neurotycznego perfekcjonizmu. Poszczególne elementy tego modelu pracoholizmu znajdują swoje uzasadnienie i potwierdzenie w szeregu doniesień empirycznych, na jakie Autorzy wspomnianego artykułu się powołują. Kompetentny przegląd badań i trafne odniesienia do własnego modelu uzależnienia od pracy czynią z tego modelu przekonującą propozycję teoretyczną, która stanowi solidną bazę do dalszych badań nad pracoholizmem.

Dojrzała konceptualizacja jakiegokolwiek zjawiska wymaga wsparcia w postaci trafnej i rzetelnej metody pomiarowej. Habilitantka prezentuje w omawianym artykule takie narzędzie, powstałe we współpracy z J. Bucznym. Jest nim *Work Craving Scale* (WCS), czyli *Kwestionariusz Pożądania Pracy*. W badaniu właściwości psychometrycznych WCS, przeprowadzonym na danych uzyskanych od 717 pracowników polskich przedsiębiorstw, opierając się na wynikach confirmacyjnych analiz czynnikowych, Autorzy dowiedli wartości psychometrycznej narzędzia, mierzącego cztery zakładane aspekty uzależnienia od pracy – obsesyjno-kompulsyjne pożądanie pracy, oczekiwanie wzmocnień dla poczucia wartości z zapracowania, oczekiwanie redukcji emocji negatywnych i symptomów odstawiennych oraz neurotyczny perfekcjonizm.

Omawiany artykuł współautorski z 2013 r. obok prezentacji samej koncepcji uzależnienia od pracy i narzędzia do badania konstruktów, przedstawia również wyniki innych badań walidacyjnych, które potwierdziły trafność WCS, wskazując równocześnie na względną odrębność konstruktów uzależnienia od pracy zarówno od obsesji/kompulsji pracy, jak i zaangażowania w pracę. Starannie przeprowadzone analizy mediacyjne dały z kolei wgląd w istotę powiązań pomiędzy wymiarami uzależnienia od pracy oraz miejsce tego konstruktów wśród innych zjawisk, będących jego korelatami, antecedensami lub konsekwencjami, takich jak: samoocena, tendencje ruminacyjne, skłonności depresyjne, zdrowie i wypalenie zawodowe.

W mojej opinii właśnie ten artykuł ma szansę stać się jednym z istotnych punktów odniesienia w dalszych badaniach nad pracoholizmem.

W podsumowaniu publikacji prezentujących koncepcję *work craving* Habilitantka zwraca uwagę na aplikacyjne aspekty rozumienia pracoholizmu jako uzależnienia. Z dużym zainteresowaniem przystąpiłam zatem do czytania kolejnego artykułu z 2013 r. [Wojdyło, K. (2013). Pracoholizm – poznawczo-behawioralny model psychoterapii. *Nauka*, 4, 123–134]. Tytuł wiele obiecywał, a biorąc pod uwagę fakt, że autorka jest terapeutką, pracującą w nurcie

poznawczo-behawioralnym, wydawało się, że tekst będzie stanowił kompetentną prezentację możliwości aplikacji autorskiego modelu pracoholizmu do praktyki terapeutycznej. Artykuł jednak rozczarował, okazując się czymś w rodzaju autoreferatu, podsumowującego dotychczasowe osiągnięcia badawcze Autorki. Zapowiadana prezentacja modelu psychoterapii wraz z grafiką zajmowała jedynie 1/5 objętości artykułu (2 strony), pozostawiając duży niedosyt i wiele pytań, na które trudno było w tekście doszukać się odpowiedzi.

Kolejne artykuły, które Habilitantka wskazała jako elementy osiągnięcia naukowego, zawierają ciekawą polemikę, odnoszącą się do terminologii stosowanej w badaniach nad pracoholizmem przez różnych badaczy oraz rozwinięcie autorskiej koncepcji uzależnienia od pracy w kierunku eksploracji patomechanizmów tego zjawiska.

Habilitantka, określając precyzyjnie swoje stanowisko teoretyczne w sprawie pracoholizmu, w dwóch artykułach [Wojdyło, K. (2015a). „Workaholism“ does not always mean workaholism...? – about the controversial nomenclature in the research on work addiction. *Polish Psychological Bulletin*, 1, 133–136 oraz Wojdyło, K. (2015a). Pracoholizm – istota konstruktów i trafność nomenklatury jako aktualne problemy w badaniach nad zjawiskiem. Komentarz do Staszczuk i Tokarz. *Roczniki Psychologiczne*, 4, 541–546], polemizuje z autorami, którzy włączają do swoich badań różnorodne zjawiska związane z przymusem pracy lub zaangażowaniem w pracę i odnoszą je bezpośrednio do pracoholizmu, okraszając termin „pracoholizm” przymiotnikami, zmieniającymi jego sens, np. pracoholizm funkcjonalny, entuzjastyczny, pozytywny. Habilitantka apeluje o dyscyplinę terminologiczną i odpowiedzialne odnoszenie się do teorii, argumentując przekonująco na rzecz tezy, że trudno mówić o pozytywnym pracoholizmie w obliczu mechanizmów, które leżą u jego podłoża, a które mają jednoznacznie znamiona patologii (choćby wskazywany zgodnie przez wielu autorów aspekt obsesyjno-kompulsyjny). Protestuje przeciwko nazywaniu pozytywnego zaangażowania w pracę „dobrym” pracoholizmem. Przekonuje, że u podłoża obydwu zjawisk leżą odmienne mechanizmy psychologiczne.

Odnoszę z satysfakcją istnienie takiej polemiki w literaturze psychologicznej, głównie dlatego, że jest to rzadkość. Wprawdzie, zwłaszcza w drugim ze wspomnianych tekstów, emocje zdają się górować nad racjonalną argumentacją, to uważam, że wyrażona w obydwu artykułach dbałość o precyzję w stosowaniu pojęć dobrze świadczy o zdyscyplinowaniu teoretycznym i metodologicznym Habilitantki, mającej świadomość, że precyzja w stosowaniu pojęć to warunek efektywnej komunikacji w ramach dyskursu naukowego.

Trzy ostatnie publikacje Habilitantki, wskazane jako elementy jej głównego osiągnięcia, to prace o dużej wadze naukowej. Przedstawiają rezultaty szeroko zakrojonych analiz empirycznych, zrealizowanych w międzynarodowym zespole badawczym.

W pierwszym z tych artykułów [Wojdyło, K., Baumann, N., Fischbach L., Engeser, S. (2014). Live to work or love to work: Work craving and work engagement. *PLOS ONE*, 9, 1–7] Autorzy odnoszą się do istotnego rozróżnienia między pracoholizmem jako uzależnieniem od pracy a pasją pracy (zaangażowaniem w pracę). Skupiają przy tym swoją uwagę na odmienności mechanizmów samoregulacji (w rozumieniu Kuhla) oraz odmienności konsekwencji zdrowotnych obydwu zjawisk. Przekrojowe badania, przeprowadzone na próbie 469 niemieckich nauczycieli, pokazały, iż pracoholizm rozumiany jako uzależnienie od pracy wiąże się z deficytami w zakresie samoregulacji negatywnych emocji, zaś zaangażowaniu/pasji pracy towarzyszą wysokie kompetencje w zakresie redukcji negatywnych emocji w obliczu porażki, jak i wzbudzania pozytywnych emocji w sytuacjach decyzyjnych. Ponadto uzależnienie od pracy wiąże się negatywnie z poczuciem zdrowia, zaś zaangażowanie w pracę pozytywnie. Negatywne konsekwencje zdrowotne, towarzyszące pracoholizmowi, idą w parze z deficytami w zakresie samoregulacji emocji negatywnych, natomiast pasja pracy mediuje pozytywną relację pomiędzy kompetencjami w zakresie wzbudzania emocji pozytywnych a pozytywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

Praktycznie te same zmienne – poza zaangażowaniem w pracę – czyli uzależnienie od pracy, kompetencje w zakresie samoregulacji emocji negatywnych oraz zdrowie (utożsamione tym razem ze stresem psychologicznym, ale mierzone – jak poprzednio – za pomocą GHQ-28), zostały poddane analizie w kolejnym badaniu [Wojdyło, K., Karlsson, W., Baumann, N. (2016). Do I feel ill because I crave for work or do I crave for work because I feel ill? A longitudinal analysis of work craving, self-regulation and health. *Journal of Behavioral Addictions*, 5 (1), 90–99], stanowiącym replikację badania poprzedniego na grupie 170 niemieckich nauczycieli przy zastosowaniu podejścia quasi-longitudinalnego (dwa pomiary w odstępie 3 lub 6 miesięcy). Badanie miało na celu sprawdzenie, czy między deficytami w zakresie samoregulacji negatywnego afektu a pracoholizmem i symptomami dystresu istnieje związek przyczynowy. Wyniki starannych analiz ścieżkowych i mediacyjnych pokazały, iż niskie zorientowanie na działanie (mające związek z deficytami w zakresie samoregulacji negatywnego afektu) stanowiło istotny predyktor wzrostu wskaźników uzależnienia od pracy oraz symptomów dystresu po 3 – 6 miesiącach. Tym samym Habilitantce i jej współpracownikom udało się dowieść, iż pracoholizm bazuje na problemach z samoregulacją afektu negatywnego i można go uznać za strategię zastępczą wobec tego rodzaju deficytów.

W najnowszym artykule ze wskazanego cyklu [Wojdyło, K., Baumann, N., Kuhl, J. (2017). The firepower of work craving: When self-control is burning under the rubble of self-regulation. *PLOS ONE*, 12 (1): e0169729. doi:10.1371/journal.pone.0169729] Habilitantka we współpracy z innymi badaczami rozszerzyła obszar penetracji mechanizmów uzależnienia od pracy o mechanizmy samokontroli. Dokonało się to na gruncie integracji koncepcji *work craving* oraz

stosowanej już w poprzednich pracach koncepcji samoregulacji Juliusa Kuhla, tym razem przy uwzględnieniu samokontroli. Habilitantka wraca też do kwestii rozgraniczenia pracoholizmu i zaangażowania w pracę, którą rozważała w jednym z wcześniejszych artykułów, zmierzając do pokazania odmiennych mechanizmów leżących u podłoża obydwu zjawisk. W dwóch badaniach na polskich pracownikach, wywodzących się z różnych środowisk pracy i wykonujących różne zawody, na podstawie zaawansowanych analiz mediacyjnych i moderacyjnych wykazano, że pracoholizm związany jest z deficytami w zakresie samoregulacji (w sensie zdolności do regulacji negatywnego afektu, wzbudzania afektu pozytywnego i autonomicznego motywowania samego siebie) przy wysokim poziomie samokontroli (w sensie tłumienia „pokus”, oczekiwania negatywnych konsekwencji własnych działań, czy wzbudzania lęku odnośnie do możliwości realizacji sztywno ustalonych celów), co skutkuje pojawieniem się symptomów stresu i negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. W odróżnieniu od pracoholizmu „zdrowa” pasja pracy wiąże się z zarówno z wysoką samoregulacją, jak i wysoką samokontrolą, a taka kombinacja zdaje się chronić przed negatywnymi zdrowotnymi skutkami silnego zaangażowania się w pracę.

Podsumowując, w publikacjach, które Habilitantka przedstawiła jako swoje główne osiągnięcie naukowe prezentuje ona spójne spojrzenie na zjawisko pracoholizmu, konceptualizując je jednoznacznie w kategoriach uzależnienia behawioralnego, na które składa się – obok komponentu obsesyjno-kompulsywnego, wskazywanego jako podstawowy w większości badań nad pracoholizmem – komponent hedonistyczny, wyrażający się z jednej strony w dążeniu do (nad)kompensacji niskiego poczucia własnej wartości, a z drugiej w dążeniu do redukcji negatywnego afektu, oraz komponent poznawczy w postaci neurotycznego perfekcjonizmu. Habilitantka kompetentnie broni swojego stanowiska teoretycznego, wchodząc w polemikę z autorami, którzy skupiają się bardziej na symptomach, bądź korelatach pracoholizmu, niż jego mechanizmach. Krytykuje przy tym konsekwentnie podejście do pracoholizmu zakładające istnienie jego pozytywnej strony, które zaburza stosowanie w odniesieniu do tego zjawiska jasnych kryteriów zdrowia i patologii.

Z zaproponowanej koncepcji pracoholizmu wynika sposób jego pomiaru. Habilitantka przedstawia czterowymiarowe narzędzie do badania pracoholizmu jako uzależnienia *Work Craving Scale* (WCS), którego wartość psychometryczna nie budzi zastrzeżeń.

Koncepcja pracoholizmu jako uzależnienia znajduje solidne uzasadnienie w przeprowadzonych badaniach empirycznych na różnych próbach pracowników, zarówno w Polsce, jak i w Niemczech. Habilitantka skupia się w nich na funkcjonalności pracoholizmu i pokazaniu mechanizmów napędzających to zjawisko, konsekwentnie poszukując ich w mechanizmach samoregulacji, opisywanych na gruncie teorii J. Kuhla. Funkcjonalności pracoholizmu upatruje w tym, że pełni on rolę strategii zaradczej w radzeniu sobie z niskim

poczuciem własnej wartości i negatywnym afektem oraz strategii kompensacyjnej w związku z deficytami w zakresie samoregulacji, polegającej na dążeniu do utrzymywania kontroli w obliczu problemów w zakresie regulacji emocji i motywacji. W jej dotychczasowych rozważaniach brakuje bezpośrednich empirycznych odniesień do trzeciego aspektu pracoholizmu, tj. neurotycznego perfekcjonizmu. Mam nadzieję, że stanie się on przedmiotem zainteresowania w kolejnych badaniach w ramach koncepcji *work craving*.

Badania nad mechanizmami leżącymi u podłoża pracoholizmu, których wyniki zostały przedstawione w trzech ostatnich artykułach, podporządkowane są logice systematycznie modyfikowanych autoreplikacji; takie podejście staje się obecnie standardem w badaniach psychologicznych. Habilitantka wraz ze współpracownikami porusza się w obrębie dwóch podstawowych koncepcji teoretycznych oraz kilku zmiennych (pracoholizm, pasja pracy, samoregulacja, zdrowie) i testuje związki między nimi przy uwzględnieniu dwóch podejść badawczych (badania przekrojowe, badania quasi-longitudinalne), zmieniając stosowane narzędzia do badania różnych aspektów samoregulacji (stosuje *Action Control Scale* albo *Volitional Components Inventory*). Do weryfikacji hipotez Autorzy wykorzystują kompetentnie odpowiednie instrumentarium statystyczne – przede wszystkim posługują się modelowaniem równań strukturalnych i analizami mediacji i moderacji, co jest w pełni zgodne z aktualnie obowiązującymi standardami i oczekiwaniami odnośnie do analizy danych w psychologii.

W odniesieniu do wiodących artykułów mam tutaj tylko jedną uwagę – szkoda, że dbałość o precyzję i trafność co do stosowania terminów naukowych Habilitantka odnosi tylko do pracoholizmu, nie obejmując nią zdrowia. Rezultaty uzyskiwane w badaniu kwestionariuszem General Health Questionnaire (GHQ-28) najpierw są traktowane jako ogólny wskaźnik zdrowia (Wojdyło et al., 2013, Wojdyło et al., 2014), a dwa lata później już jako wskaźnik stresu psychologicznego (Wojdyło et al., 2016, Wojdyło et al., 2017). GHQ-28 to uznany i szeroko stosowany kwestionariusz do badania ogólnego stanu zdrowia psychicznego z uwzględnieniem symptomów somatycznych. Zastosowanie go w operacjonalizacji stresu psychologicznego wymagałoby rzetelnego uzasadnienia.

Wszystkie artykuły o największym „ciężarze gatunkowym” powstały we współpracy z innymi badaczami – głównie niemieckimi z uniwersytetów w Trewirze i Osnabrücku. Jak już wspomniałam, Habilitantka oszacowała swój wkład w powstanie tych prac na 60%-70%; był on więc niewątpliwie znaczący. Deklaruje również w każdym przypadku, iż wkład ten polegał na „opracowaniu na podstawie autorskiej koncepcji *work craving* modelu hipotez badawczych (...); opracowaniu modelu empirycznego; kierowaniu międzynarodowym zespołem badawczym; wykonaniu badań; analizie i interpretacji danych; przygotowaniu manuskryptu, wyszukaniu i analizie literatury przedmiotu, oraz zdobyciu środków na realizację badań” (por. załączony wykaz dorobku). Z uwagi na to, że we współczesnej nauce nie sposób prowadzić poważnej

działalności naukowej samodzielnie, a najcenniejsze badania powstają w zespołach, docenić trzeba umiejętność Habilitantki zgromadzenia wokół własnej propozycji teoretycznej zespołu badawczego, który pod jej kierunkiem realizował szeroko zakrojone badania, zmierzające do weryfikacji empirycznej tejsze propozycji. Efektywne kierowanie zespołem badawczym stanowi bez wątpienia podstawę do uznania jej naukowej samodzielności.

Stwierdzam zatem, że cykl artykułów, przedstawiony przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe (a przynajmniej większość z nich) można uznać za znaczący wkład w rozwój psychologii. Potwierdza on naukową dojrzałość i samodzielność Habilitantki oraz jej wysokie kompetencje teoretyczne i metodologiczne.

3. Ocena aktywności naukowej (według kryteriów określonych w paragrafie 4. *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 1 września 2011*)

Habilitantka nie przedłożyła do oceny innych publikacji, poza tymi, które wchodzą w skład osiągnięcia habilitacyjnego. Oceny pozostałej aktywności naukowej dokonuję zatem głównie na podstawie załączonego „Wykazu opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacji o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki”, autoreferatu oraz wrywkowego zaznajomienia się z niektórymi publikacjami z „Wykazu...”.

Z załączonego wykazu publikacji oraz autoreferatu wynika, że poza pracami, składającymi się na osiągnięcie habilitacyjne, dr Kamila Wojdyło opublikowała jeszcze 4 artykuły w czasopismach z list Web of Science i ERIH oraz 14 w czasopismach znajdujących się na listach MNiSW, w tym cztery w okresie przed doktoratem. Ponadto ma w swoim dorobku naukowym dwie monografie: Wojdyło, K. (2016). *Uzależnienie od pracy. Teoria – diagnoza - psychoterapia*. Lublin: Wydawnictwo Stowarzyszenie Natanaelum, Instytut Psychoprofilaktyki i Psychoterapii oraz Wojdyło, K. (2010). *Pracoholizm. Perspektywa poznawcza*. Warszawa: Wydawnictwo Difin, oraz 4 rozdziały w pracach zbiorowych.

Habilitantka prezentowała wyniki swojej pracy naukowej również w formie 24 referatów i 5 posterów na znaczących konferencjach międzynarodowych. Wygłosiła też referaty na 10 konferencjach, seminariach i sympozjach krajowych.

Tematycznie większość wymienionych publikacji wiąże się z głównym nurtem jej zainteresowań naukowych, czyli problematyką pracoholizmu, któremu jest wierna praktycznie od początku swojej kariery naukowej. Tej problematyce poświęcony była również jej rozprawa doktorska. Publikacje, których Habilitantka nie włączyła do cyklu stanowiącego osiągnięcie habilitacyjne, odnoszą się głównie do wczesnych analiz pracoholizmu jako obsesji/kompulsji pracy. Natomiast książka z 2016 r. jest publikacją, która przedstawiać ma zastosowanie koncepcji *work craving* w psychoterapii. Skierowana jest głównie do psychologów praktyków



i psychoterapeutów. Takie przywiązanie i konsekwencja w eksploracji jednego zagadnienia skutkuje niewątpliwie jego dogłębnym poznaniem. Nie mam wątpliwości, że Habilitantka jest ekspertem w zakresie pracoholizmu, przynajmniej w Polsce, i jakiegokolwiek prace empiryczne, czy teoretyczne powstające w tym obszarze muszą się odwoływać do jej konceptualizacji pracoholizmu i dotychczasowych wyników badań.

Pozostałe publikacje odnoszą się do wybranych mechanizmów osobowości, głównie w zakresie samoregulacji i samokontroli. Habilitantka przyczyniła się wydatnie do upowszechnienia wśród polskich psychologów teorii regulacji Juliusa Kuhla. Jej dodatkowe publikacje świadczą też o tym, że potrafi dzielić się swoimi kompetencjami i wspierać merytorycznie innych badaczy, realizujących inne projekty naukowe.

Wyraźną grupę publikacji i wystąpień konferencyjnych w dorobku Habilitantki stanowią również prac o charakterze psychometrycznym. Oprócz konstrukcji i walidacji własnego narzędzi do badania pracoholizmu jako uzależnienia (WCS), Habilitantka (współ)adaptowała Work Addiction Risk Test i jego udoskonaloną wersję (WART i WART-R) – narzędzie służące do pomiaru obsesji/kompulsji pracy, oraz skalę zachowań towarzyszących agorafobii. Ponadto (współ)tworzyła Kwestionariusz Celów Osiągnięć oraz narzędzie do badania rozbieżności stanów Ja.

Podany przez nią sumaryczny Impact Factor według listy JCR, zgodnie z rokiem opublikowania, wynosi 10,47. Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science równa się 8, a według bazy Google Scholar – 170. Indeks Hirscha według bazy Web of Science wynosi 2, natomiast według bazy Google Scholar – 8. Wskaźniki te nie są imponujące, ale jak najbardziej akceptowalne, biorąc pod uwagę polskie warunki i średnie parametry osiągnięć osób na porównywalnym etapie rozwoju naukowego.

Biorąc pod uwagę fakt, iż pozyskiwanie funduszy na badania to niezmiernie istotna umiejętność, ceniona w środowisku naukowym nie tylko w Polsce, warto odnotować, iż dr Kamila Wojdyło była skuteczną w pozyskiwaniu funduszy zarówno z zasobów KBN/NCN, jak i zasobów statutowych macierzystej uczelni oraz z innych źródeł. U progu swojej kariery naukowej otrzymała grant Komitetu Badań Naukowych na realizację projektu doktorskiego pt. „Pracoholizm. Niektóre wyznaczniki uporczywości działania“ (w latach 2003 – 2005). Drugi projekt – pt. „Work craving – personality antecedents and regulatory mechanisms“ – to międzynarodowy projekt badawczy, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a realizowany pod kierunkiem Habilitantki w latach 2011-2016 we współpracy z dwoma uczelniami niemieckimi – uniwersytetami w Osnabrücku i Trewirze. Rezultaty tego grantu zostały opublikowane w postaci artykułów, zaliczonych do głównego osiągnięcia naukowego.

Ponadto Habilitantka czterokrotnie uzyskiwała finansowanie swoich badań z funduszy Uniwersytetu Gdańskiego. W 2016 r. uzyskała również grant Ministra Zdrowia na wydanie publikacji „*Uzależnienie od pracy – teoria, diagnoza, psychoterapia*”. Brała też udział jako wykonawca w innym projekcie badawczym finansowanym ze środków NCN.

Podsumowując, aktywność naukowo-badawcza dr Kamili Wojdyło ujmowana z kilkunastoletniej perspektywy, w tym aktywność w zakresie upowszechniania wyników swoich badań w formie publikacji i wystąpień konferencyjnych, zasługuje na pozytywną ocenę. Habilitantka ma w swoim dorobku znaczące publikacje w czasopismach znajdujących się w bazie JCR lub na liście ERIH, jak również w znaczących czasopismach polskich. Jest autorką dwóch monografii; jedna z nich ma wymiar aplikacyjny, co również należy docenić, biorąc pod uwagę cele, jakie stawiane są przed badaczami – nie tylko poznawcze, ale i społeczne. Jej dorobek jest „rozsądny” pod względem ilościowym (24 artykuły, 4 rozdziały w pracach zbiorowych, 2 książki i 29 wystąpień konferencyjnych, większość we współautorstwie) i wartościowy pod względem merytorycznym. Mam nadzieję, że zarówno koncepcja *work craving*, jak i ustalenia odnośnie do mechanizmów pracoholizmu spotkają się z dużym zainteresowaniem środowiska psychologów pracy, zdrowia, osobowości i psychoterapeutów nie tylko w Polsce, co odzwierciedli się wkrótce w odpowiednio lepszych wskaźnikach bibliometrycznych. Habilitantka jest aktywna w środowisku naukowym, bierze czynny udział w konferencjach, głównie o zasięgu międzynarodowym, włącza się również w ich organizację. Ma doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy na badania i kierowaniu zespołem badawczym, również w międzynarodowym składzie. Efekty jest pracy w tej roli, wyrażające się w liczbie i jakości publikacji, należy ocenić zdecydowanie pozytywnie.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej (według kryteriów określonych w paragrafie 5. *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* z dn. 1 września 2011)

Dr Kamila Wojdyło współpracuje z naukowcami z różnych zachodnich ośrodków akademickich. W ramach umowy o współpracy między Uniwersytetem Gdańskim a Uniwersytetem w Osnabrücku (bezpośrednia współpraca z prof. Julusem Kuhlem) oraz Uniwersytetem w Trewirze (bezpośrednia współpraca z prof. Nicolą Baumann) realizowała projekt badawczy finansowany przez NCN. Ponadto deklaruje współpracę z przedstawicielami jeszcze innych uczelni, np. Universität Zürich (prof. Veronika Brandstätter-Morawietz; University of Auckland (prof. Glynn Owens), Lomonosov Moscow State University and Moscow City University (dr Olga Mitina).

Jak już wspomniałam w poprzedniej sekcji, Habilitantka aktywnie uczestniczyła w konferencjach międzynarodowych, prezentując 24 referaty i 5 posterów; wygłosiła też

referaty na 10 konferencjach, seminariach i sympozjach krajowych. Organizowała lub współorganizowała jako przewodnicząca lub członek komitetów naukowych lub organizacyjnych sześć znaczących konferencji/sympozjów o randze międzynarodowej.

Habilitantka jest członkiem Polskiego Towarzystwa Terapii Poznawczej i Behawioralnej, European Association for Behavioral and Cognitive Therapies (EABCT) i European Association of Work and Organizational Psychology

„Szlify” dydaktyczne Habilitantka zdobywała głównie w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego, prowadząc szereg zajęć kursowych (np. z psychologii emocji i motywacji, wprowadzenia do psychologii, pomocy psychologicznej, psychologii klinicznej, psychologii poznawczej) oraz autorskich, jak seminaria magisterskie, konwersatoria, w tym zajęcia na temat pracoholizmu – jego wyznaczników osobowościowych, symptomatologii i diagnozy, terapii poznawczo-behawioralnej i uzależnień behawioralnych. Można powiedzieć, że w jej przypadku postulat ścisłego związku dydaktyki i badań naukowych został dochowany.

Wypromowała 3 magistrów (w latach 2012-2014), była opiekunem 2 prac dyplomowych na studiach podyplomowych w Uniwersytecie Gdańskim. W latach 2014-2017 sprawowała opiekę naukową nad studentami w toku specjalizacji w Uniwersytecie w Trewirze, jako copromotor 6 prac dyplomowych. Nie sprawowała opieki naukowej nad doktorantami.

Prowadziła także wykłady, seminaria i treningi zagraniczne, głównie w Guben w Niemczech, dla odbiorców spoza środowiska akademickiego. W ramach działalności popularyzatorskiej publikowała w „Charakterach” oraz udzielała wywiadów w ogólnopolskich mediach.

W latach 2000-2001 odbyła staż naukowy w Georg-Elias-Müller Institut für Psychologie der Georg-August-Universität w Getyndze. Ponadto w 2009 r. odbyła staże kliniczne i praktyki psychoterapeutyczne w Klinice Chorób i Zaburzeń Nerwicowych oraz Klinice Psychiatrii Rozwojowej, Zaburzeń Psychotycznych i Wieku Podeszłego Akademii Medycznej w Gdańsku.

Jako biegły sądowy przy Sądzie Okręgowym w Gdańsku (2011–2014) wykonała dwie ekspertyzy sądowe

Recenzowała dla takich czasopism naukowych jak: *PLOS ONE*, *Anxiety, Stress and Coping*, *Polish Psychological Bulletin*, *Roczniki Psychologiczne* (w sumie 8 recenzji) oraz Wydawnictwa Lekarskiego PZWL (recenzja książki w języku niemieckim).

Za swą pracę otrzymywała wyróżnienia Dyrektora Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego, wyróżnienia w postaci zaproszeń na konferencje od organizatorów, stypendium kongresowe EAWOP oraz stypendium konferencyjne Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. Ponadto od Prezydenta RP otrzymała Brązowy Medal za Długoletnią Służbę (w 2015r.).

Podsumowując, dr Kamila Wojdyło wykazuje się zadowolającą i nie odbiegającą od standardów aktywnością „okołonaukową”. Warta odnotowania jest jej duża aktywność

w zakresie współpracy międzynarodowej (współpracuje głównie z naukowcami niemieckimi). Poza kompetencjami *stricte* naukowymi posiada udokumentowane kompetencje praktyczne (w zakresie terapii poznawczo-behawioralnej i popularyzacji wiedzy psychologicznej).

#### 5. Konkluzja

Dokumentacja, na podstawie której dokonałam oceny dorobku wg kryteriów zawartych w art. 16 par. 2 *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dn. 14 marca 2003 r. z późniejszymi zmianami oraz w *Rozporządzeniu MNiSW* z dnia 1 września 2011 r. w odniesieniu do obszaru nauk społecznych, wskazuje na to, że działalność naukowo-badawcza, dydaktyczna i popularyzatorska dr Kamili Wojdyło spełnia standardy akademickie i kryteria ustawowe, tzn. dorobek naukowy i cykl artykułów wskazany jako osiągnięcie naukowe stanowią znaczący wkład Habilitantki w rozwój psychologii jako dyscypliny naukowej, a ona sama wykazuje się istotną aktywnością naukową, co stanowi dobrą podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Wnioskuje zatem o przeprowadzenie kolejnych etapów postępowania habilitacyjnego.

Katowice, 21lipca 2017

